

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 2.6.2014
COM(2014) 415 final

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

**Latvian vuoden 2014 kansallisesta uudistusohjelmasta
sekä samassa yhteydessä annettu Latvian vuoden 2014 vakausohjelmaa koskeva
neuvoston lausunto**

{SWD(2014) 415 final}

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Latvian vuoden 2014 kansallisesta uudistusohjelmasta

sekä samassa yhteydessä annettu Latvian vuoden 2014 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97¹ ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen²,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat³,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Eurooppa-neuvosto hyväksyi 26 päivänä maaliskuuta 2010 Euroopan komission ehdotuksen, jolla käynnistetään uusi kasvu- ja työllisyysstrategia, Eurooppa 2020. Strategian lähtökohtana on tehostaa talouspolitiikan koordinoitua, ja siinä keskitytään avainalueisiin, joilla tarvitaan toimia, jotta voidaan parantaa Euroopan mahdollisuuksia kestäväan kasvuun ja lisätä sen kilpailukykyä.
- (2) Neuvosto antoi 13 päivänä heinäkuuta 2010 komission ehdotusten pohjalta suosituksen jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista (2010–2014) ja hyväksyi 21 päivänä lokakuuta 2010 päätöksen jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista. Yhdessä nämä muodostavat ns. yhdenmetyt suuntaviivat. Jäsenvaltioita kehoitettiin ottamaan yhdenmetyt suuntaviivat huomioon kansallisessa talous- ja työllisyyspolitiikassaan.
- (3) Valtion- ja hallitusten päämiehet hyväksyivät 29 päivänä kesäkuuta 2012 kasvu- ja työllisyyspöytäkirjan, joka toimii johdonmukaisina puitteina kansallisen, EU:n ja

¹ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.

² COM(2014) 415 final.

³ P7_TA(2014)0128 ja P7_TA(2014)0129.

euroalueen tason toimille kaikkia mahdollisia keinoja, välineitä ja politiikkoja käyttäen. He päättivät toimista, jotka on toteutettava jäsenvaltioiden tasolla, ja ilmaisivat erityisesti täysimääräisen sitoutumisensa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamiseen ja maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoon.

- (4) Neuvosto antoi 9 päivänä heinäkuuta 2013 suosituksen Latvian vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta ja lausunnon Latvian vuosien 2012–2016 tarkistetusta lähentymisohjelmasta.
- (5) Komissio hyväksyi 13 päivänä marraskuuta 2014 vuotuisen kasvuselvityksen⁴, mikä aloitti vuoden 2014 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson. Komissio hyväksyi samana päivänä asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella varoitusmekanismia koskevan kertomuksen⁵, jossa se katsoi, että Latvia ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista laadittaisiin perusteellinen tarkastelu.
- (6) Eurooppa-neuvosto hyväksyi 20 päivänä joulukuuta 2013 rahoitusvakauden varmistamisen, julkisen talouden vakauttamisen ja kasvun vauhdittamisen painopisteet. Se korosti, että on tarpeen jatkaa eriytettyä, kasvua edistävää julkisen talouden vakauttamista, palauttaa normaalit luotonannon edellytykset, edistää kasvua ja kilpailukykyä, puuttua työttömyyteen ja kriisin sosiaalisiin seurauksiin sekä nykyaikaistaa julkishallintoa.
- (7) Latvia toimitti vuoden 2014 kansallisen uudistusohjelmansa 29 päivänä huhtikuuta 2014 ja vuoden 2014 vakausohjelmansa 30 päivänä huhtikuuta 2014. Ohjelmat on arvioitu samaan aikaan, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon.
- (8) Vuoden 2014 vakausohjelmassa esitetyn julkisen talouden strategian tavoitteena on supistaa asteittain julkisen sektorin alijäämää ja säilyttää rakenteellinen rahoitusasema, joka on keskipitkän aikavälin tavoitteen mukainen, kun otetaan huomioon sallittu tilapäinen poikkeaminen keskipitkän aikavälin tavoitteesta eläkeuudistuksen vaikutuksen vuoksi. Vakausohjelmassa keskipitkän aikavälin tavoite on muutettu –0,5 prosentista –1,0 prosenttiin. Uusi keskipitkän aikavälin tavoite vastaa vakaus- ja kasvusopimuksen tavoitteita. Latvian ohjelmassa esitetyn suunnitellun kokonaisrahoitusaseman perusteella voidaan olettaa, että (uudelleenlaskettu) rakenteellinen rahoitusasema heikkenee asteittain, vaikka se pysytteleekin yhä eläkeuudistuksen toteuttamisen vuoksi sallitussa marginaalissa. Kun otetaan huomioon sallittu poikkeaminen keskipitkän aikavälin tavoitteesta, suunniteltu rakenteellinen alijäämä vastaa sopimuksen vaatimusta vuoteen 2016. Uudelleenlasketun rakenteellisen alijäämän kasvaminen suunnitellusti vuonna 2017 kuitenkin johtaa poikkeamiseen vaaditulta keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tähtäävältä sopeuttamisuralta. Kaiken kaikkiaan ohjelmassa esitetty julkisen talouden strategia vastaa enimmäkseen vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia. Valtion velka jää selvästi alle 60 prosentin suhteessa BKT:hen koko ohjelmakauden ajan. Se laskee 31 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2017 mennessä. Ohjelman julkisen talouden kehitysarvion perustana oleva makrotalouden skenaario, jota mikään riippumaton elin ei ole muodollisesti vahvistanut, on uskottava. Talouskasvun odotetaan pysyttelevän noin 4 prosentissa kunakin vuonna ohjelmakauden ajan, ja hintojen nousun odotetaan pysyvän maltillisena. Ohjelman julkisen talouden skenaariossa ennakoidaan julkisyhteisöjen tulojen ja menojen laskevan jyrkästi suhteessa BKT:hen, mikä kertoo useista tuloja vähentävistä toimenpiteistä ja kohdennetusta menokurista. Vaatimukset lisätä menoja useilla politiikanaloilla ovat

⁴ COM(2013) 800 final.

⁵ COM(2013) 790 final.

riski ohjelmassa esitetyille menojen vähentämislle. Siitä huolimatta, että vuoden 2014 finanssipolitiikka vastaa sopimuksen vaatimusta, komission kevään 2014 talousennusteen mukaan vuonna 2015 on poikkeaman riski. Neuvosto katsoo ohjelman arvioinnin ja komission ennusteen perusteella asetuksen (EY) N:o 1466/97 mukaisesti, että rakenteellisen alijäämän poikkeaminen keskipitkän aikavälin tavoitteesta vuonna 2014 vastaa eläkeuudistuksen vaikutusta, mutta vuodesta 2015 on olemassa vaaditulta sopeuttamisuralta poikkeamisen riski.

- (9) Latvia on toteuttanut toimia pienituloisten työntekijöiden ja perheiden, joissa on huollettavia, verorasituksen keventämiseksi sekä omaisuus- ja ympäristöverojen korottamiseksi, mutta näiden verojen taso ja rakenne eivät vaikuta riittävästi talouden toimijoiden käyttäytymiseen, vaan joitakin ympäristölle haitallisia tukia on yhä käytössä. Vaikka viranomaiset ovat edistyneet jonkin verran verosäännösten noudattamisen parantamisessa ja pimeän taloudellisen toiminnan harjoittamisen vähentämisessä, erityisesti parantamalla riskinarviointia ja tiukentamalla petollisesta toiminnasta määrättäviä seuraamuksia, veropetosten ja veronkierron torjunnassa riittää haasteita. Jos verosäännösten noudattamista pystytään parantamaan, erityisesti kulutusta verottamalla, on hyvät mahdollisuudet saada lisää tuloja, vaikka kulutuksen verottaminen edustaakin merkittävää osaa koko verotuksesta.
- (10) Huolimatta alun perin kunnianhimoisesta korkea-asteen koulutuksen uudistussuunnitelmasta Latvia ei ole edistynyt kansainvälisesti hyväksytyin akkreditointijärjestelmän perustamisessa, uuden rahoitusmallin käyttöönottoa koskevat suunnitelmat ovat epävarmoja, korkea-asteen oppilaitosten vahvistaminen on kesken ja vieraiden kielten käyttämisestä koskevat rajoitukset ovat säilyneet ennallaan. Näin on käynyt siitä huolimatta, että korkea-asteen koulutuksessa on paljon uudistettavaa. Se on liian suuri vähenevään väestöön nähden ja tarjoaa liian monia erilaisia opinto-ohjelmia eikä houkuttele riittävästi ulkomaisia opiskelijoita eikä opetushenkilöstöä. Tutkimuslaitosten ensimmäisen riippumattoman arvioinnin tulokset osoittavat, että ainoastaan 10 prosenttia arvioiduista laitoksista voidaan katsoa korkeatasoisiksi kansainvälisiksi tutkimuskeskuksiksi. Sen lisäksi Latvian T&K-intensiteetti oli vain 0,66 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2012 eikä se saavuttane Eurooppa 2020 -strategian tavoitettaan, joka on osoittaa T&K-toimintaan 1,5 prosenttia suhteessa BKT:hen.
- (11) Latvia on edistynyt hyvin työllisyyden vähentämisessä. Nuorisotyöttömyys on kuitenkin yhä suhteellisen korkealla, ja tarvitaan etsiviä toimia rekisteröitymättömien, työmarkkinoiden ulkopuolella olevien nuorten aktivoimiseksi. Vaikka Latvia on toteuttanut toimenpiteitä osaamisen kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen ja ammatillisen koulutuksen parantamiseksi, niihin on yhä kiinnitettävä huomiota. Erityisesti on parannettava oppisopimuskoulutuksen laatua ja luotava kattava ammatinvalinnanohjauspalvelu. Aktiivista työmarkkinapolitiikkaa ei edelleenkaan sovelleta riittävän laajalti, ja se on liikaa julkisten töiden varassa.
- (12) Työikäisten köyhyys on edelleen hyvin yleistä Latviassa. Latvia on toteuttanut joitakin toimia sosiaaliturvajärjestelmän uudistamiseksi, ja se on saanut valmiiksi laajan sosiaaliturvajärjestelmän arvioinnin, joka tarjoaa vankan pohjan näyttöön perustuvalla uudistuksella. Se on korottanut huomattavasti lukuisia lapsiin liittyviä etuuksia ja tuloveron alarajaa huollettavien osalta. Sosiaaliturva ei kuitenkaan ole ollut tehokas köyhyyden vähentämisessä, ja tehokkaan sosiaaliturvaverkon suunnittelemisessa riittää vielä haastetta. Kaiken kaikkiaan suurta osaa väestöstä ja vielä suurempaa osaa lapsista uhkaa köyhyys tai sosiaalinen syrjäytyminen. Köyhyys tai sosiaalinen syrjäytyminen uhkaa erityisesti lapsiperheitä, työttömiä, vammaisia ja

maaseudulla asuvia. Latvian sosiaaliturvamenot prosenttiosuutena suhteessa BKT:hen ovat EU:n alhaisimmat. Kustannukset, myös yksittäisiltä ihmisiltä perittävät korkeat maksut ja yleiset epäviralliset maksut, hankaloittavat terveydenhoitoon pääsyä, mikä johtaa siihen, että suuri osa väestöstä ei saa terveydenhuoltotarpeitaan tyydytettyä. Järjestelmän tehokkuudessa, kustannustehokkaassa rahoittamisessa ja sairauksien ehkäisemisessä on paljon parantamisen varaa.

- (13) Latvia on edistynyt jonkin verran sähkömarkkinoidensa avaamisessa kilpailulle, ja kilpailu laajennetaan kattamaan kotitaloussektori vuoden 2015 alussa. Latvia liittyi Pohjoismaiden ja Baltian maiden Nord Pool Spot -sähköpörssiin kesäkuussa 2013. Liitäntäverkkoja EU:n energiamarkkinoihin on parannettava, koska Latvia on nykyisin riippuvainen sähkön tuonnista ja liityntäverkko Viroon on useimmiten kuormitettu. Sen vuoksi on tärkeää kehittää infrastruktuuria. Latviassa on merkittäviä haasteita infrastruktuurin puutteiden paikkaamisessa. Myös maakaasusektorilla on tapahtunut jonkin verran edistymistä, kun parlamentti hyväksyi energialain muutokset, jotka koskevat kaasumarkkinoiden asteittaista avaamista huhtikuusta 2014. Markkinoiden täysimääräinen avaaminen lykättiin kuitenkin vuoteen 2017. Latvia on esittänyt tasapainoisen poliittisten toimenpiteiden yhdistelmän energiasäästöjen saamiseksi talouden pääsektoreilla. Tulevina vuosina yli 70 prosenttia energiansäästöistä saadaan rakennussektorilla. Liikenteen, rakennusten ja lämmitysjärjestelmien tehokkuutta on kuitenkin yhä parannettava.
- (14) Latvia on toteuttanut oikeuslaitoksen valmiuksien parantamiseksi merkittäviä toimia, joilla pyritään purkamaan ruuhkaa ja lyhentämään menettelyjen kestoja. Suuri oikeudellisten menettelyjen summa on kuitenkin edelleen uhka yrityksille. Lisäksi oikeuslaitoksen tehokkuuden ja laadun parantamiseksi tehtävät uudistukset, myös maksukyvyttömyys- sekä sovittelu- ja välimiesmenettelyä koskevat uudistukset, on saatava päätökseen. Latvia on esittänyt kunnianhimoisia julkishallinnon uudistuksia. Niiden täytäntöönpano on kuitenkin hidasta eikä niitä sovelleta paikallishallintotasolla, ja valtionyhtiöiden uudistaminen on viivästynyt huomattavasti. Kilpailulakia on muutettava kilpailuneuvoston institutionaalisen ja taloudellisen riippumattomuuden lisäämiseksi, jotta se voi puuttua tuloksellisesti kilpailua rajoittavien julkisten ja yksityisten elinten toimintaan.
- (15) Komissio on eurooppalaisen ohjausjakson osana analysoinut kattavasti Latvian talouspolitiikkaa. Se on arvioinut vakausohjelman ja kansallisen uudistusohjelman. Se on ottanut huomioon ei vain niiden merkityksen Latvian finanssipolitiikan sekä sosiaali- ja talouspolitiikan kestävyyskannalta vaan myös sen, ovatko ne EU:n sääntöjen ja ohjeiden mukaisia, koska unionin yleistä talouden ohjausta on tarpeen tehostaa antamalla EU:n tason panos tuleviin kansallisiin päätöksiin. Eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä annetut komission suositukset ilmenevät jäljempänä esitettävistä suosituksista 1–5.
- (16) Neuvosto on tutkinut Latvian vakausohjelman tämän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto⁶ ilmenee erityisesti jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1.
- (17) Komissio on eurooppalaisen ohjausjakson osana analysoinut myös koko euroalueen talouspolitiikkaa. Neuvosto on antanut tämän analyysin perusteella erityisiä suosituksia jäsenvaltioille, joiden rahayksikkö on euro. Myös Latvian olisi varmistettava, että kyseiset suositukset pannaan täytäntöön täysimääräisesti ja oikea-aikaisesti,

⁶ Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

SUOSITTAA, että Latvia toteuttaa vuosina 2014 ja 2015 toimia, joilla se

1. säilyttää julkisen talouden rahoitusaseman vakauden vuonna 2014 ja vahvistaa julkisen talouden strategiaa vuodesta 2015 varmistamalla, että poikkeaminen keskipitkän aikavälin tavoitteesta rajoittuu eläkeuudistuksen vaikutukseen; jatkaa toimia keventääkseen edelleen pienituloisten työntekijöiden verorasitusta siirtyessään kohti kasvua tukevia omaisuus- ja ympäristöveroja ja parantamalla verosäännösten noudattamista ja veronkantoa;
2. nopeuttaa korkea-asteen koulutuksen uudistusta erityisesti perustamalla riippumattoman akkreditointilaitoksen ja laatua palkitsevan rahoitusmallin; tarjoaa ammatinvalinnanohjausta kaikilla koulutustasoilla, parantaa ammatillisen koulutuksen laatua, myös oppisopimuskoulutusta, ja nuorten työllistettävyyttä, myös luomalla etsiviä toimia ilman työtä tai koulutusta olevien rekisteröitymättömien nuorten aktivoimiseksi; toteuttaa toimia integroidumman ja kattavamman tutkimusjärjestelmän luomiseksi, myös keskittämällä rahoitusta kansainvälisesti kilpailukykyisiin tutkimuslaitoksiin;
3. uudistaa edelleen sosiaaliturvaa ja sen rahoitusta varmistaakseen paremman kattavuuden, etuuksien riittävyyden, tehostetut aktivointitoimenpiteet ja kohdennetut sosiaalipalvelut; lisää aktiivisen työmarkkinapolitiikan kattavuutta; parantaa terveydenhuoltojärjestelmän kustannustehokkuutta, laatua ja saatavuutta;
4. nopeuttaa kaasun ja sähkön liitännäisyhteyksien luomista naapurijäsenvaltioihin energianlähteiden monipuolistamiseksi ja kilpailun edistämiseksi yhdistämällä Baltian energiamarkkinat paremmin EU:hun; toteuttaa toimia energiatehokkuuden parantamiseksi edelleen liikenteessä, rakennussektorilla ja lämmitysjärjestelmissä;
5. saattaa oikeusjärjestelmän uudistamisen päätökseen, myös vireillä olevat maksukyvyttömyys- sekä sovittelu- ja välimiesmenettelyä koskevat uudistukset, yritysmyönteisemmän ja kuluttajaystävällisemmän oikeudellisen ympäristön varmistamiseksi; nopeuttaa julkishallinnon uudistusta, myös toteuttamalla valtion omistamien yritysten hallinnon uudistuksen ja lisäämällä kilpailuneuvoston institutionaalista ja taloudellista riippumattomuutta.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*